

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. IV. Refelluntur aliæ sententiæ, & vera statuitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

§. IV.

Refelluntur alia sententia. & vera statuitur.

37. **D**ico secundò: Homo in statu naturæ lapsæ potest sine gratia, seu auxilio speciali, singulas veritates naturales, tam speculativas quam practicas cognoscere.

Hæc assertio intelligenda est, non de quibuscunque hominibus, sed de illis duntaxat qui ingenio pollent: nam aliqui sunt adeò inepti, ut neque propriâ inventionem, neque aliorum instructione & disciplinâ, possint acquirere notitiam cuiuscunque veritatis naturalis, etiam ex sensibus cognoscibilis; unde D. Thomas 1. contra Gent. c. 4. dicit aliquos ratione complexionis esse naturaliter indispositos ad sciendum. Hoc præmissis.

38. Probatum primò: Singulæ veritates naturales sunt proportionatæ physicè & moraliter cum intellectu hominis lapsi: Ergo potest illas absque speciali gratia cognoscere. Consequentia patet: nam specialis gratia solum est necessaria ad tollendam improportionem aliquam physicam aut moralem, ut ex dicendis constabit. Antecedens quoad primam partem est certum, cum veritates illæ continentur intra lineam objecti sensibilis, quod est objectum proportionatum nostri intellectus pro hoc statu. Quoad secundam verò suadetur: Impedimenta quæ improportionem moralem causant ad totam collectionem huiusmodi veritatum attingendam, sunt illarum multitudo, vitæ brevitatis, occupatio in somno, & ad res humanæ vitæ necessarias distractio, ut infra exponemus: At hæc respectu singularum non militant; cum tempus ad illarum quamlibet sigillatim cognoscendam requisitum, non ita longum sit, ut naturalem vitæ nostræ periodum excedat, & cum occupationibus huius vitæ non possit componi: Ergo veritates illæ nedum physicè, sed etiam moraliter, cum intellectu hominis lapsi proportionatæ sunt.

39. Probatum secundò conclusio: Maxima & difficillima veritatum naturalium cognitio est illa quæ habetur de Deo ex effectibus naturalibus, utpote quæ sit de objecto maxime immateriali, & a sensibus remoto: Sed sine auxilio gratiæ potest ex creaturis Divinitas cognosci ab homine in statu naturæ lapsæ; loquitur enim interdum Scriptura de cognitione illa tanquam de possibili homini lapsi juxta providentiam communem, sine mentione & respectu ad gratiam specialem; ut patet ex illo ad Roman. 1. *Invisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur*, & ex illo Sapient. 1. *A magnitudine speciei & creatura cognoscibiliter poterat horum creator videri*: Ergo à fortiori quæcunque alia veritas naturalis illi inferior poterit sine auxilio gratiæ cognosci.

40. Quod diximus de veritatibus speculativis, proportionem servatâ, dicendum est de practicis, cum objectum proportionatum intellectus humani sit omne verum naturale, ex sensibus cognoscibile, non tantum speculabile, sed etiam practicum; & aliunde nullum in natura lapsæ videatur esse impedimentum, quod veri practici cognitionem prohibeat: licet enim effrænitatis concupiscentiæ, & rebellio passionum, aliquando non sinant intellectum se applicare ad ejus cognitionem; tamen cum motus illi non sint continui, nec semper & in omnibus occasionibus in appetitu inferiori excitentur, interdum id permittunt.

41. Pro majori hujus secundæ partis intelligentia, & plurium argumentorum solutione, diligenter

Tom. IV.

A observandum est, veritates practicas esse in duplici differentia: quædam enim sunt quæ pertinent ad artes, & dirigunt effectiorem; alia quæ dicuntur morales, quia actus humanos respiciunt; & istæ adhuc subdividuntur in eas quæ pertinent ad Philosophiam moralem, & vel sunt principia moralia, vel conclusiones ex illis deductæ, & in eas quæ spectant ad prudentiam, ut sunt illæ quæ ordinantur hic & nunc ad executionem. Quamvis ergo intellectus humanus possit cognoscere sine speciali gratia omnes veritates artificiales divisivæ, & morales, quæ sunt principia vel conclusiones Philosophiæ moralis, quia eadem est ratio de illis ac de speculativis; imò & aliquas ex illis quæ immediate pertinent ad prudentiam; non potest tamen attingere, absque speciali auxilio, omne verum practicum ad prudentiam pertinens: cum enim homo in statu naturæ lapsæ, per peccatum originale à Deo ut fine naturali & supernaturali averfus sit, non potest sine speciali gratia formare hoc judicium practicum & prudentiale: *hic & nunc Deus est super omnia diligendus*; tum quia tale judicium dependet à rectitudine appetitus; tum etiam quia est sæper conjunctum cum executione, & habet rationem imperij practici; in statu autem peccati homo non potest, sine auxilio speciali, Deum, etiam ut authorem naturæ, super omnia diligere, ut infra ostendetur.

C Dico tertio: Homo in statu naturæ lapsæ, totam collectionem veritatum speculativarum vel practicarum ordinis naturalis, sine gratia, seu auxilio speciali, attingere nequit.

Prima pars hujus assertionis probatur primò ex D. Thoma 4. contra Gentes cap. 52. ubi inter pœnas spirituales originalis culpæ, ponit vulnus ignorantie in intellectu speculativo, his verbis: *Inter spirituales potissima est debilitas rationis, ex qua contingit quod homo difficulter pervenit ad veri cognitionem. & de facili labitur in errorem, & appetitus bestiales omnino superare non potest, sed multoties obnubilatur ab eis*. Quibus verbis primò constituit vulnus ignorantie in intellectu speculativo, & deinde in practico, quatenus non potest bestiales superare appetitus. Et supra qu. 85. art. 3. ad calcem corporis articuli ait: *Per peccatum ratio hebetatur præcipue in agendis*: ubi ly, *præcipue*, denotat rationem hebetari etiam in speculabilibus, licet minus principaliter. Unde hic art. 2. ad 3. inquit: *Magis natura humana corrupta est per peccatum, quantum ad appetitum boni, quam quantum ad cognitionem veri*. Quibus locis in primis præcipuum Cajetani fundamentum convellitur: ille enim idcirco asserere videtur, hominem in statu naturæ lapsæ posse sine gratia, seu auxilio speciali, omne verum speculabile, nedum divisivè, sed etiam collectivè attingere, quia existimat vulnus ignorantie ex peccato originali proveniens, esse tantum in intellectu practico, non autem speculativo. Deinde insinuat hanc ratio, quæ potest primò probari nostra conclusio: Potentia infirma & vulnerata non potest præstare totum id quod facere valet potentia sana & integra: Sed attingere omne verum speculabile nedum divisivè sed etiam collectivè, est actus potentie intellectivæ sanæ & integræ: Ergo intellectus hominis lapsi, vulnere ignorantie affectus, non potest, nisi sanetur per gratiam, totam collectionem veritatum speculativarum attingere.

Confirmatur: Voluntas propter vulnus malitiæ, non potest omnia præcepta legis naturæ collectivè sumpta adimplere, ut infra patebit: Ergo pa-

E

riter intellectus, propter vulnus ignorantiae, non poterit omne verum collectivè cognoscere.

43. Probatur secundo eadem pars: Licet in homine lapsio sit potentia physica ad totam veritatum speculabilium ordinis naturalis collectionem, cum illae contineantur in linea entis sensibilis, seu cognoscibilis per species à sensibus acceptas, quod est objectum proportionatum nostri intellectus pro hoc statu; non tamen potentia moralis, absque speciali gratia: Ergo sine illa non potest talem collectionem attingere. Consequentia patet: nam ad agendum requiritur non solum potentia physica, sed etiam moralis & expedita, seu ab omnibus impedimentis libera. Antecedens verò suadetur: quia in statu naturae lapsae potentia intellectiva hominis est pluribus impedimentis quasi ligata, ne possit in totum suum objectum collectivè sumptum sine errore & defectu prorumpere. Primum est brevitatis vitae: ad omnes enim veritates cognoscendas requiritur longissimum tempus; tum quia ferè sunt innumerae; tum etiam quia homo non devenit in cognitionem veritatis ut plurimum, nisi medio difficili & longo discursu, studioque indefesso, maxime ubi veritates sunt occultae & remotae à principiis. Secundum impedimentum est imperfectum ministerium sensuum; tum propter eorum gravitatem & tarditatem; tum propter organorum in quibus resident debilitatem, & maximam in iteratis sapiens eorum actionibus spirituum animalium consumptionem. Tertium est indispositio corporis, quod studio & labore maximo debilitatur. Quartum, tarditas & pigritia addiscendi, & se applicandi ad studium. Quintum, rebellio & perturbatio passionum, quae rationem obnubilant, movendo ad alia, & minuunt inclinationem ad studium & inquisitionem veritatum naturalium. Sextum est sollicitudo frequens circa temporalia, & necessaria ad victum, quae etiam minuit conatum mentis, & tempus studio illi impendendum absorbet.

44. Aliqua ex his impedimentis Hypocrates Aphorismo 1. enumerat, dicens: *Ars longa, vita brevis, occasio praeceps, experimentum periculosum, iudicium difficile*. Ea etiam insinuari videntur illis verbis Sapient. 9. *Corpus quod corrumpitur aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem*. Nam brevitatis vitae, & corporis indispositio, sensuumque hebetudo, significantur in corpore quod corrumpitur: tarditas & pigritia addiscendi, difficultasque iudicii, in anima aggravata: occupatio in rebus externis & ad victum necessariis, in habitatione terrena: diversi passionum motus animum perturbantes, in multa cogitatione sensus.

45. Tertiò suadet eadem pars: Id quod haecenus factum non est, merito iudicatur non posse fieri secundum naturam; quare Hieronymus dial. 1. contra Pelag. ex eo probat non posse hominem propriis naturae viribus absque peccato vivere, quia id nunquam absque gratia contingit: At nullus haecenus inventus est hominum, qui omnes scientias naturales speculativas acquisierit; quin imò quotquot extiterint inter Philosophos veteres, in plerisque gravissimè errarunt: unde Aristoteles 1. physic. multos veterum errores notavit circa principia naturae; & ipsemet aeternitatem mundi asseruit, atque de immortalitate animae valde anceps fuit: Pythagoras suam metempsychosim, sive animarum transmigrationem de uno corpore in aliud, pugnacissimè defendit: omnes denique pluralitatem Deorum invexere, licet rationi na-

turali contrariam: & hinc S. Thomas 1. p. qu. 1. art. primo 2. 2. q. 2. art. 4. & 1. contra Gent. c. 4. infert necessariam esse fidem, ut homo citius & facilius multa cognoscat, quàm nullo modo, vel non nisi per longum tempus, & cum magna difficultate cognoscere posset: Ergo &c.

Ex dictis probata manet secunda assertionis pars, quae est de veritatibus practicis: Tum quia D. Thomas, locis supra citatis, docet intellectum practicum per peccatum originale magis esse vulneratum, quàm speculativum, subindeque minùs potentem ad totam sui objecti collectionem attingendam: Tum etiam quia passionum motus in appetitu sensitivo frequenter insurgentes, magis impediunt veritatem iudicii practici, quàm speculativi: unde D. Thomas hic art. 9. dicit quod *Non possumus ad plenum scire quid nobis expediat, iuxta illud Sapient. 9. Cogitationes mortaliū timide, & incerta providentia nostra*. Addo quod, cum peccatum non sit in voluntate, nisi precedat error practicus in intellectu, ut in Tractatu de peccatis ostendimus, sicut homo non potest in natura lapsa omne peccatum effugere sine speciali gratia, ut infra patebit, ita neque omnem errorem practicum, absque illa devitare, subindeque nec omne verū practicum collectivè cognoscere.

§. V.

C. *Præcipua Adversariorum argumenta solvuntur.*

O Bjicies primò contra secundam assertionem: Voluntas hominis lapsa, quia per peccatum originale mansit vulnerata vulnere malitiae, non potest absque speciali gratia omne opus moraliter bonum ordinis naturalis efficere, v. g. diligere Deum ut auctorem naturae, vel gravem superare tentationem, ut communiter Theologi docent: Ergo cum etiam intellectus ejus vulnere ignorantiae sit laesus, non poterit similiter omnes veritates naturales sigillatim & divisivè cognoscere, nisi gratia sanetur ac roboretur.

Respondeo concessio Antecedente, negando 48. Consequentiam & pariter: duplex enim est ratio discriminis. Prima est, quia licet intellectus speculativus per peccatum originale vulneratus sit, aliter tamen ac voluntas, seu intellectus practicus: nam quantum ad veritates speculativas ratio non est vulnerata in ipso lumine, & in principiis quibus movetur ad cognoscendum, sed solum in extrinsecis quae intellectioni deserviunt, puta quia sensus externi & interni fuerunt debilitati, vita abbreviata, & plures necessitates ad illam conservandam contraximus: voluntas autem vulnerata est intrinsecè, & in principio quo movetur ad operandum, scilicet in fine à quo omnis ejus motio incipit, nam per peccatum originale ab ultimo fine averfa est. Idem dicendum de intellectu practico: quia ille non solum est cognoscens, sed etiam efficiens & movens, unde non solum habet pro principiis ea quae pertinent ad bene cognoscendum, sed etiam id quod requiritur ad movendum & exercendum, nimirum intentionem finis.

Secunda ratio discriminis est, quia ad voluntatem non solum pertinet velle intra se, sed etiam operari & movere reliquas potentias, easque subijcere rationi; in quo magnam resistentiam & difficultatem patitur ex parte appetitus inferioris, ad bonum sensibile propensi: at cognitio pure speculativa intra intellectum consummatur, nec ad alias potentias movendas extenditur; & licet